

KIND ZIJN IN EEN ASIELCENTRUM

Kansen versterken voor
gezinnen na de vlucht

KATJA FOURNIER, KAAT VAN ACKER,
DIRK GELDOLF & ANKE HEYERICK

acco
learn

Eerste uitgave: 2022

Gepubliceerd door

Acco cv, Sluisstraat 10, 3000 Leuven, België

E-mail: uitgeverij@acco.be – Website: www.acco.be

Voor Nederland:

Acco Uitgeverij, Westvlietweg 67 F, 2495 AA Den Haag, Nederland

E-mail: info@uitgeverijacco.nl – Website: www.acco Uitgeverij.nl

Omslagontwerp: www.frisco.be

Zetwerk: Carius Group

© 2022 by Acco (Academische Coöperatieve Vennootschap cv), Leuven (België)

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever heeft geprobeerd alle rechthebbenden voor het copyright op te sporen. Mogelijk is dat niet overal gelukt. Wie toch denkt rechten te kunnen doen gelden, kan contact opnemen met de uitgever.

D/2022/0543/92

NUR 130

ISBN 978-94-6379-918-8

EUROPEAN UNION
Asylum, Migration
and Integration Fund

Wetenschappelijk Centrum
Gezinswetenschappen

INHOUD

1. Kinderen en gezinnen in de opvang beter ondersteunen	9
1	10
2	11
3	11
4	12
5	13
6	14
7	16
8	17
2. Naar een kindvisie in cocreatie: methodologie en aanpak	21
1	22
1.1	22
1.2	22
1.3	23
2	25
2.1	25
2.2	26
3. Kindertijd en ouderschap in de opvang	29
1	30
1.1	30
1.2	30
1.3	31
1.4	32
1.5	33
1.6	34
2	34
2.1	34
2.2	35
2.3	37
2.4	38
3	38
3.1	38
3.2	40
3.3	41
4	44

4. Positieve gezinsdynamieken ondersteunen	47
1 Bewustzijn van verschillende referentiekaders	48
1.1 Gezinnen begeleiden: vanuit welk referentiekader?	48
1.2 (H)erkennen van de collectieve opvang als aparte opvoedingscontext	49
2 Welke rol hebben opvangmedewerkers bij gezinsondersteuning?	51
2.1 De nood aan gezinsondersteuning	51
2.2 Vormen van gezinsondersteuning	54
2.3 Relatie tussen ouder en kind ondersteunen	55
2.4 Positieve groepsdynamieken tussen kinderen ondersteunen	57
3 In gesprek gaan over ouderschap en gezinsdynamieken	59
3.1 Een transgeneratieel, transcultureel en transnationaal perspectief	59
3.2 Inspirerende gespreksmethodieken	61
4 Ouders en gezinnen gericht en actief ondersteunen	65
5. De (on)veiligheid van opvangcentra voor kinderen en gezinnen	69
1 Een centraal thema bij kinderen, ouders en medewerkers	69
2 Hoe ervaren kinderen en gezinnen (on)veiligheid?	70
2.1 Een continuüm van geweld	70
2.2 Een brede kijk op (on)veiligheid	72
3 Wat bepaalt (on)veiligheid in de collectieve opvang?	73
3.1 Onveilige infrastructuur	73
3.2 Relationale (on)veiligheid	76
3.3 De vele gezichten van geweld in de collectieve opvang	79
3.4 Factoren die voor geborgenheid, verbinding en vertrouwen zorgen	85
4 Meer inzetten op veiligheid	87
6. Samen werk maken van veilige opvangcentra	91
1 Voorkomen van onveiligheid en geweld	92
1.1 Een positief leefklimaat en kwaliteitsvolle begeleiding	92
1.2 Oog hebben voor drempels om onveiligheid te melden	93
1.3 Participatie als preventie	97
1.4 Risicoanalyses maken onveiligheid zichtbaar	99
2 Reageren op geweld	100
2.1 Signalen herkennen	100
2.2 Reageren bij en na geweld	103
2.3 Het opvolgen van gevoelige situaties als team	109
2.4 Bijzondere aandacht voor seksueel geweld	111
2.5 Gericht doorverwijzen wanneer noodzakelijk	112
3 Het taboe rond geweld doorbreken	114

7. Werken aan het psychosociaal welzijn van gezinnen	117
1 Het traumamodel	118
1.1 Wat is het traumamodel?	118
1.2 Een kritische evaluatie van het traumamodel	119
2 Een psychosociale benadering van welzijn	121
3 Een psychosociale benadering in de praktijk van de opvang	123
3.1 De voorwaarden voor een gesprek over geestelijke gezondheid	123
3.2 Directe en indirecte hulpvragen herkennen	125
3.3 Effectief doorverwijzen, of net niet?	127
3.4 Inzetten op psychosociaal welzijn	129
4 Kinderen en ouders psychosociaal ondersteunen	131
8. Schakelen en verbinden naar onderwijs en vrije tijd	135
1 Opvangmedewerkers als schakelfiguren	135
2 Onderwijs voor alle kinderen ondersteunen	135
2.1 'School is cool'	136
2.2 Samenwerkingen met scholen	137
2.3 Samen zoeken naar aangepast onderwijs	139
2.4 Kinderen ondersteunen bij hun schoolwerk	140
2.5 Schakelen en verbinden is ook ouders betrekken	141
2.6 Kinderen met specifieke leernoden	143
2.7 Transfers tussen centra vermijden	144
3 Schakelen naar spel, sport en vrije tijd	144
3.1 Vrije tijd in het centrum	145
3.2 Kindvriendelijke ruimtes in het centrum	146
3.3 Schakelen naar en verbinden met het lokale vrijetijdsaanbod	148
4 Niet altijd bevoegd, wel mee verantwoordelijk	149
9. Kind- en gezinsvriendelijk werken als opvangmedewerker	153
1 Werken in een opvangsector onder constante druk	154
1.1 Een genormaliseerde crisismodus	154
1.2 Opvangcrisissen werken door in alle opvangcentra	155
1.3 Tijdelijkheid als hypotheek	156
1.4 Worstelen met maatschappelijke ambiguïteit	157
1.5 Worstelen met institutionele ambiguïteit	158
2 Werken in een opvangcentrum	159
2.1 Personeelsbeleid in crisismodus?	159
2.2 Personeelsverloop versus duurzame relaties	160
2.3 Breed samenwerken in teamverband	160
2.4 Maatwerk versus flexibiliteit?	161
3 Bewoners en medewerkers delen (on)macht en nood aan erkenning	164

4	De nood aan steun en zelfzorg	166
4.1	De nood aan ondersteuning	166
4.2	Het belang van zelfzorg	167
5	Duurzaam inzetten op opvangmedewerkers	169
10. The ways forward... Aanbevelingen voor het beleid		173
1	Een gedeelde verantwoordelijkheid	174
2	Kindvriendelijke opvangcentra	174
3	Kinderen ondersteunen vraagt om gezinnen te ondersteunen	175
4	Infrastructuur op maat van kinderen en gezinnen	176
5	Maak van veiligheid een beleidsprioriteit	177
5.1	Een plan voor de veiligheid van kinderen en gezinnen	178
5.2	Personeelsbeleid met oog voor veiligheid	178
5.3	Interne processen en externe samenwerking	179
5.4	Omgaan met situaties van geweld en risicobeheer	180
5.5	Menselijke, beschermende en faciliterende omstandigheden	180
5.6	Monitoring van de toepassing van het veiligheidsplan	181
6	Schakelen en verbinden: organiseer een sterk netwerk rond opvangcentra	182
6.1	Nood aan geestelijke gezondheidszorg invullen	182
6.2	Sterker schakelen naar onderwijs	183
7	Hoe kindvriendelijk is het asiel- en opvangbeleid?	184
8	Zet het belang van kinderen centraal	185
Referenties		187

8. SCHAKELLEN EN VERBINDEN NAAR ONDERWIJS EN VRIJE TIJD

1 OPVANGMEDEWERKERS ALS SCHAKELFIGUREN

Kansen van kinderen maximaliseren vraagt om inspanningen op alle levensdomeinen, van gezinsondersteuning en veiligheid tot onderwijs, sport en vrije tijd. Onderwijs en vrije tijd zijn fundamenteel voor het psychosociaal welzijn van kinderen. Zich goed voelen op school en zich kunnen uitleven maken een belangrijk deel uit van het leven van alle kinderen. Voor kinderen in opvangcentra zijn onderwijs en vrije tijd des te belangrijker omdat het plekken en momenten zijn waar ze even kunnen loskomen van hun status als asielzoeker en van hun leven in het centrum.

Opvangmedewerkers zijn niet 'bevoegd' voor onderwijs of vrije tijd, maar ze dragen wel mee een verantwoordelijkheid, voor de toeleiding en begeleiding. Om kansen voor kinderen buiten het opvangcentrum te versterken, zijn opvangmedewerkers verbinders, schakelaars en warme doorverwijzers. In dit hoofdstuk schetsen we vanuit de ervaringen van vluchtelingengezinnen, kinderen en medewerkers hoe opvangmedewerkers (kunnen) verbinden en schakelen op het vlak van onderwijs en vrijetijdsbesteding.

2 ONDERWIJS VOOR ALLE KINDEREN ONDERSTEUNEN

Toegang tot onderwijs is fundamenteel voor de sociale, emotionele en cognitieve ontwikkeling van kinderen. Het is daarom ook een van de fundamentele kinderrechten. In de visie op kinderen en gezinnen in asielopvang die we samen met de opvangpartners ontwikkelden is het een van de leidende principes. Scholen zijn

cruciaal voor de ontwikkeling van kinderen, maar ook om kinderen het gevoel te geven dat ze erbij horen en deel uitmaken van de maatschappij (Due et al., 2016). Internationaal onderzoek onderstreept het belang van ‘erbij horen’ op school voor het welzijn en de ontwikkeling van kinderen. Voelen dat men erbij hoort en kwalitatieve relaties hebben met leeftijdsgenoten zorgen voor een gevoel van eigenwaarde. Het versterkt ook het gevoel van prestatie en trots bij vluchtelingenkinderen (Borsch et al., 2019; Fazel et al., 2012). Opvangmedewerkers moeten daarom mee inzetten op alles wat met school te maken heeft: dat gaat van helpen bij de schoolkeuze tot kinderen (en ouders) ondersteunen bij schoolwerk en goede contacten onderhouden met scholen.

2.1 ‘SCHOOL IS COOL’

De meeste kinderen die we interviewden hechten veel belang aan hun school. Ze zien het belang van de school voor hun toekomst. Het geeft hen ook structuur en een gevoel van normaliteit in hun huidige leven. De combinatie van spel en leren is een aangename combinatie. Verschillende kinderen voelen zich ondersteund door leerkrachten bij sociale interacties. Dat alles zorgt voor positieve ervaringen.

I: “Wat betekent school voor jou?”

R: “Het is als de enige hoop die ik heb, het is het enige normale ding zoals mijn oude leven, want dit is zo anders dan mijn leven, zoals in Gaza. Dus het is het enige normale ding. Ik kan naar buiten gaan en daar de hele dag zijn, ongeveer de helft van de dag. Ik hoef niet in het lawaai te zijn en de kinderen de hele tijd horen schreeuwen, alles.”

– Jonge vrouw, uit Palestina, net 18 jaar

R: “Dat is leuke school.”

I: “Ja? En waarom is die leuk?”

R: “Want we studeren daar en als we ruzie maken dan gaat dat opgelost worden door de juffen. En ook dat zijn leuke spelletjes en ook er zit daar een bos. En we leren.”

– Jongen, uit Palestina, 9 jaar

Tegelijkertijd leiden de onzekerheid over de toekomst, aanslepende asielprocedures en eerdere traumatische ervaringen ertoe dat sommige kinderen niet meer gemotiveerd zijn of zich niet kunnen concentreren op school. Ook racisme en pestgedrag waren terugkerende thema’s in de interviews, die soms weerstand om naar school te gaan oproepen. Ander onderzoek rapporteerde eerder al dat vluchtelingenkinderen discriminatie, uitsluiting en pesten ervaren op school. Dat kan leiden tot moeilijke relaties met leeftijdsgenoten en vermindering van de schoolsamenhorigheid. Het kan op zijn beurt een negatieve invloed hebben op

de geestelijke gezondheid en het welzijn van vluchtelingenkinderen (Correa-Velez et al., 2010; Groeninck et al., 2019; Van Daele & Piessens, 2021).

"Bijvoorbeeld die begint van jou zo te pesten en jou uitlachen en zo. Als jij iets niet zo goed kan en die begint jou uit te lachen. Jij bent bijvoorbeeld zo gevallen van jouw fiets, die gaat jou uitlachen."

– Jongen, uit DR Congo, 11 jaar

Onderwijs is ook essentieel voor ouders. Zij hebben vaak hoge schoolverwachtingen voor hun kinderen en vinden school een prioriteit. De schoolambities vertrekken vanuit het idee dat school dé manier is om zich te integreren of om op te klimmen op de sociaaleconomische ladder. Ouders willen hun kinderen vaak ook de kansen geven die ze zelf niet altijd hebben gekregen of hebben gemist.

"Omdat ik de kans niet kreeg om naar school te gaan en mezelf op te voeden, zou ik willen dat zij naar school gaat en opgeleid wordt."

– Vader, uit Eritrea, 1 kind

Veel ouders die we spraken zijn tevreden over de schoolbegeleiding en ook opvangmedewerkers zijn geregeld trots op hun eigen praktijken. Toch noemen ze een meer constructieve samenwerking met scholen en meer inzetten op ouderbetrokkenheid als werkpunten.

2.2 SAMENWERKINGEN MET SCHOLEN

Om kinderen toegang tot onderwijs te kunnen bieden, zijn opvangcentra afhankelijk van de samenwerking met de omliggende scholen. Goede samenwerking is cruciaal en kent vele gezichten. Ouders en kinderen moeten hun weg vinden naar een geschikte school en ingeschreven raken. Kinderen moeten een warm welkom krijgen en een plek in de klasgroep. Scholen moeten taal- en cultuurverschillen overbruggen, maar ook het niveau van kinderen op korte tijd inschatten. Opvangcentra moeten plaats bieden voor kinderen met huiswerk, wat vandaag ook toegang tot computer en wifi betekent. En omdat ouders kort na aankomst de schooltaal meestal niet kennen, is ondersteuning (van kind en ouders) bij leren, huiswerk en contact met de school vaak wenselijk en noodzakelijk.

De samenwerking kan zeer sterk verschillen van centrum tot centrum en van school tot school. In sommige centra gaan bijna alle kinderen naar eenzelfde school; andere werken met een tiental scholen samen. Samenwerken met een beperkt aantal scholen maakt afspraken en coördinatie eenvoudiger, maar maakt maatwerk soms moeilijker en dat kan ook een impact hebben op de sociale integratie van kinderen in de buurt. Wanneer kinderen continu in dezelfde groep

verkeren, in het centrum en op school, vergroot de kans dat bepaalde conflicten of pestgedrag meegenomen worden van opvang naar school of vice versa. Samenwerken met meer scholen heeft voordelen, maar vergt veel meer tijd en energie om de samenwerkingen goed te (blijven) laten verlopen.

Opvangmedewerkers geven aan dat er bij sommige scholen nog weerstand is om met vluchtelingenkinderen te werken of dat ze nog steeds weinig vertrouwd zijn met de vlucht- en opvangcontext. Daarbij is de verbindende en sensibiliserende rol van opvangmedewerkers cruciaal. Op plaatsen waar scholen minder vertrouwd zijn met vluchtervaringen en taalnoden, moeten de opvangmedewerkers outreachend werken en de scholen begeleiden of zelfs sensibiliseren.

“Maar nu heeft die eerste school ineens beslist: ‘Wij doen pas om tien na acht open, waardoor wij dan bij die andere scholen niet meer op tijd geraken (met onze busregeling). Dus dan hebben we dat wat omgedraaid, waardoor dat dus die school nu de laatste school is. Wij zijn daar dan om 35 ongeveer. Maar dat is dan afgesproken en ja dat is goed. Maar dan is er ineens een kind dat om halfnegen wel echt stipt op een andere bus moet zitten, want die gaan zwemmen elke donderdag. En dan is dat echt zo: ‘Voorzien jullie een oplossing’. [...] Het is heel gemakkelijk om het naar gewoon algemene werking van een centrum, zo gewoon naar begeleiding door te schuiven van: ‘Lossen jullie dat op’. En dan bellen wij daarnaar en dan proberen wij zo wat te vragen van: ‘Kan die niet gewoon rechtstreeks van onze bus naar jullie bus en kan de bus niet twee, drie minuutjes wachten?’ [...] Het is soms meer trekken en sleuren om dingen gedaan te krijgen zo.”

– Verantwoordelijke schoolwerking

Anderzijds getuigden medewerkers en ouders ook over scholen die extra inzetten op de samenwerking en de communicatie met de ouders.

“Er is onlangs een school en ze hebben nu een app die je in 16 verschillende talen kan zetten en die zijn we nu aan het installeren op de gsm's van de ouders zodat zij de berichten van school rechtstreeks kunnen lezen in plaats van dat wij dat altijd moeten doorgeven”.

– Medewerker schoolwerking

INSPIRERENDE PRAKTIJK: UITWISSELINGSMOMENTEN OPVANG EN ONDERWIJS VOOR VLUCHTELINGEN

AGODI organiseert, samen met Fedasil, jaarlijks een uitwisselingsmoment over vluchtelingen en onderwijs. Tijdens deze uitwisselingsmomenten leren de onderwijssector en de opvangsector elkaars logica en initiatieven beter kennen.

Op hun website vind je tal van interessante presentaties en praktijken: <https://www.agodi.be/uitwisselingsmomenten-opvang-en-onderwijs-voor-vluchtelingen>

2.3 SAMEN ZOEKEN NAAR AANGEPAST ONDERWIJS

Afhankelijk van de leeftijd kunnen kinderen rechtstreeks naar de (lagere) school, of gaan ze eerst naar Onthaalklassen voor Anderstalige Nieuwkomers (OKAN, of DASPA in de Franstalige gemeenschap) voor een taalbad. Helaas zijn er niet altijd voldoende beschikbare OKAN-plaatsen in de nabijheid van het opvangcentrum, zeker wanneer weer eens nieuwe centra op nieuwe plaatsen opengaan. Bij de opening van nieuwe centra zijn de omliggende scholen niet altijd even vertrouwd met vluchtelingenkinderen of met de noden van kwalitatief OKAN-onderwijs. Scholen kunnen dus niet altijd (even snel) de nodige OKAN-klassen creëren. Bij de keuze om nieuwe centra tijdelijk te openen, is screening op toegang tot onderwijs of kwalitatieve OKAN/DASPA-klassen vaak geen prioriteit.

Het schoolaanbod moet ook op een redelijke wijze bereikbaar zijn, te voet, met de fiets of met het openbaar vervoer. De (soms afgelegen) ligging van opvangcentra leidt ertoe dat kinderen niet altijd de oriëntatie kunnen volgen die ze zouden willen.

“Ik begeleid zelf J., die is 13 en die is nu ingeschreven in een school waar dat hij eigenlijk niet echt naartoe wil. Hij wil heel graag informatica doen, maar hij zit in het tweede jaar, dus dat is eerste graad. Dat is alleen A-stroom, en hij moest ingeschreven worden in de B-stroom. Dus in B-stroom bestaat dat niet. Dus hij kan dat pas in de tweede graad beginnen doen, dus we hebben heel lang gezocht naar wat kan er wel. Hij is dan uiteindelijk in land- en tuinbouw ingeschreven. Maar hij geeft nu al aan van: ‘Dat is niets voor mij’. Maar er is niets voor hem, want andere richtingen zijn zo mode en haarzorg en zo, dat wil hij ook allemaal niet doen. En houtbewerking en zo die harde beroepen dat wil hij ook niet doen, dus dit was zowat een middenweg. Hij was de hele tijd: ‘Ik wil niet meer gaan, ik wil niet meer gaan’. En dan na een tijd kwam eruit van: ‘Ik heb eigenlijk geen vrienden en niemand praat met mij.’”

– Hulpverlener

In deze getuigenis zien we hoe het ontbreken van de gewenste studiemogelijkheden zwaar weegt op kinderen. Het kan ertoe leiden dat kinderen en jongeren niet meer de motivatie hebben om in school en sociale contacten op school te investeren, of het kan de al bestaande problemen op sociaal vlak nog zwaarder doen voelen. Er is dan niets leuks of nuttigs meer aan school. De opvangmedewerker luistert aandachtig naar de frustraties van de jongere, en probeert te begrijpen wat de verschillende noden zijn en hoe ze op elkaar inwerken. Afhankelijk daarvan kan de hulpverlener verder begeleiden of doorverwijzen.

HOE ZIT HET MET DE SCHOOLMOTIVATIE? EEN CHECKLIST

- Heb oog voor de wensen en interesses van kinderen en ouders. Bevraag bij kinderen wat ze willen worden en wat ze afhankelijk daarvan willen studeren. Bevraag dat ook bij de ouders. Vaak zijn de toekomstdromen van kinderen gekleurd door wat ze meegemaakt hebben als gezin en wat ze willen voor de toekomst. Soms voelen kinderen verwachtingen van hun ouders en willen ze hen niet teleurstellen. Probeer een open gesprek aan te gaan over verwachtingen met ouders en kinderen. Het is ook interessant om te vragen naar wat voor hen (hier of in het land van herkomst) 'een goede job' is. Je kunt ook praten over de brede opleidingsmogelijkheden in België en de variëteit aan 'goede jobs'.
- Heb oog voor sociale relaties en pesten. Heb aandacht voor de sociale relaties tussen kinderen binnen het centrum en probeer te voorkomen dat kinderen uitgesloten of gepest worden in het centrum, of dat ze in de klas terecht komen bij kinderen door wie ze uitgesloten of gepest werden. Werk samen met de school om pestgedrag aan te pakken. Geef kinderen die uitgesloten of gepest worden ruimte om erover te kunnen praten (zie p. 57).
- Heb oog voor tijdsstructuren. Kinderen die naar school gaan, kennen een dwingende tijdsstructuur. Iedere ochtend om halfnegen op school zijn, liefst na een goede nachtrust. Op tijd gaan slapen is niet in alle centra vanzelfsprekend. Sommige centra bepalen dat kinderen tijdens de (school)week om halfnegen of negen uur in de kamer moeten zijn. Dat kan een hulp zijn voor het hebben van een dag-en-nachtstructuur en er helpen voor zorgen dat kinderen voldoende nachtrust krijgen.

2.4 KINDEREN ONDERSTEUNEN BIJ HUN SCHOOLWERK

In alle centra die we onderzochten zijn er initiatieven voor huiswerkbegeleiding. Een aantal centra hebben daarvoor samenwerkingsverbanden met vrijwilligers of externen, in andere centra draagt al het personeel bij aan de huiswerkbegeleiding.

"Onder onze collega's [...] zijn wij gematcht met een van de kinderen. Verschillende collega's hebben per week een uur, een uur en een half dat ze met een van de kindjes samenzitten om huiswerk te overlopen. Anderzijds stuur ik ook de vrijwilligerswerking aan, waarbij er ook een aantal vrijwilligers zijn die voor onze OKAN-leerlingen een paar avonden per week komen om huiswerkbegeleiding te doen.

Dus dat loopt wel allemaal, maar dan nog merken wij dat het bij sommige kinderen niet zo evident is om ze helemaal mee te krijgen in dat verhaal van huiswerkbegeleiding. Elke week een uurtje samenzitten voor de school, dat is niet vanzelfsprekend om dat op poten te zetten. We merken dat er soms kinderen zijn die dan wekenlang niet komen opdagen. Je spreekt ze erover aan en ze zeggen: 'Nee, nee, het loopt allemaal goed' totdat we van de vrijwilliger dan horen dat die al wekenlang niet is komen opdagen. Dus dat loopt niet allemaal even makkelijk en dat hangt wederom – denk ik – samen met die ouderrol. De ouders die hun kinderen verplichten (...): donderdag ga je naar beneden, je zit klaar met uw boekentas totdat die vrijwilliger er is, dat is ook niet evident om die ouderrol, dat verplichtende als ouder op te nemen."

– Opvangmedewerker

8. SCHAKELN EN VERBINDEN NAAR ONDERWIJS EN VRIJE TIJD

Huiswerk maken kost voor sommige kinderen meer moeite. Wanneer er sprake is van tegenzin, dan is het voor ouders geen gemakkelijke klus om kinderen te motiveren voor de huiswerkbegeleiding. Dat toont opnieuw het belang van een nauwe samenwerking tussen ouders en opvangmedewerkers. Een nabije en constructieve samenwerking schept ruimte om te onderzoeken waarom een kind geen huiswerkbegeleiding wil of niet graag naar school gaat en om over eventuele oplossingen te praten.

Daarnaast kampen vele centra ook nog steeds met praktische drempels voor de goede opvolging van huiswerk. Medewerkers en kinderen signaleren in vele centra een gebrek aan computers en aan goede wifi. In sommige gevallen legden kinderen uit dat de keuken of een andere gemeenschappelijke ruimte de enige plek was waar de wifi genoeg functioneerde.

I: "Zijn er hier computers die jullie mogen gebruiken voor huiswerk dan?"

R: "Nee."

I: "Nee. Waar doe jij dan huiswerk?"

R: "Het huiswerk, ik doe die met gsm of soms op papier."

– Meisje, uit Syrië, 16 jaar

"Ik denk als we op iets positief doen, dan is het op vlak van scholing. De kinderen kunnen zeer snel naar school, er wordt heel veel huiswerkondersteuning aangeboden. Alleen, we gaan meer en meer naar een digitale wereld en we zijn helemaal niet mee binnen het opvangcentrum. Het gaat dan ook uit van computers en middelen, smartschool, bingle voor lagereschoolkinderen. Als er al twee laptops zijn dan is het al veel."

– Beleidsmedewerker

2.5 SCHAKELN EN VERBINDEN IS OOK OUDERS BETREKKEN

Ouders hebben vaak hoge schoolverwachtingen voor hun kinderen, maar weinig kennis van het complexe schoolsysteem in België. Nieuw zijn in een land, de taal en het onderwijssysteem nog niet kennen, dat zijn belangrijke drempels om kinderen te ondersteunen op school. Kinderen kansen geven betekent daarom ook ouders informeren over, betrekken op en verbinden met scholen en leerkrachten.

Dat begint met ouders die nieuw aankomen te ondersteunen bij de keuze van een school, door in gesprek te gaan over de waarden en wensen van ouders en kinderen, om van daaruit een geschikte match te zoeken met een school in de buurt. Zodra er een gepaste school is gevonden, is het belangrijk om ouders de mogelijkheid te bieden en te sensibiliseren om deel te nemen aan ouderavonden. Samen met de school kan men in tolken voorzien waar nodig. Directe communicatie op

gang te brengen tussen de school, de leerkrachten en de ouders is ook belangrijk: het versterkt ouders in hun ouderrol (Van Acker *et al.*, 2022).

Schakelen en verbinden op het vlak van onderwijs betekent ook (mee) werk maken van bereidheid en openheid bij scholen om zowel met ouders als met de opvang te communiceren. Dat kan door scholen de kans te geven tot kennismaking, bijvoorbeeld met een rondleiding in het opvangcentrum. Wanneer opvangmedewerkers vlot weten te schakelen en verbinden, ervaren ouders dat als een enorme steun.

“Dus eigenlijk, zij zien voor ons welke school en welke is eigenlijk geschikt voor onze kinderen en de afstand. Er zijn geen moeilijkheden of moeite, alles is geregeld en wij ontvangen eigenlijk de documenten exact in de tijd waar het moet. En soms als wij moesten gaan inschrijven, wij als families, de medewerker van Fedasil die wacht ons daar op in die plaats. Dat is echt mooi.”

– Moeder, uit Syrië, 2 kinderen

Voor heel wat ouders is het belangrijk dat ze zich betrokken voelen bij het onderwijs, dat ze zich door de school en de opvangmedewerkers erkend voelen in hun ouderrol, en dat ze echt de mogelijkheid hebben om te kiezen voor hun kinderen. Het feit dat ze een school kunnen bezoeken, is voor ouders zeer positief.

R: “Wij hadden twee opties, maar die twee scholen hier in de buurt heeft de medewerster gevonden. Zij heeft dat gedaan, maar wij mochten kiezen. Ze heeft ons verteld: ‘Kijk, er zijn twee opties, één school heeft een schoolbus en zij komen de kinderen halen en de andere school is anders.’ Wij mochten gaan kiezen, zelf komen kijken en voelen wat beter past en de eerste school waar wij naartoe geweest zijn was meegevallen en ik ben zelfs niet naar de tweede gegaan.”

I: “Was het belangrijk om die keuze te krijgen?”

R: “Ja, inderdaad. We waren gefascineerd door de eerste school omdat daar elk kind veel aandacht kreeg en met ieder kind wordt er gewerkt, veel uren gewerkt, grondig. En dat vonden we zo goed dat we meteen ‘ja’ zeiden. En dat is heel belangrijk voor onze zoon, onze oudste zoon heeft echt spraakproblemen, taalproblemen, kan niet spreken dus er moet veel gewerkt gaan worden.”

– Vader, uit Rusland, 3 kinderen en zwangere vrouw

Ouders betrekken zorgt voor meer vertrouwen tussen ouders en opvangmedewerkers, voor een betere ondersteuning van het kind en een sterkere invulling van de ouderrol. Het zet gezinnen op weg om ook na de opvang het schoolparcours van hun kinderen zo goed mogelijk te kunnen opvolgen.

HOE KUN JE OUDERS ACTIEF BIJ DE SCHOOL BETREKKEN?

Maak op een teamvergadering tijd om stil te staan bij de praktijken in het opvangcentrum om ouders actief te betrekken bij de school, en de school bij de kinderen en ouders in de opvang.

- Hoe schat je de ouderbetrokkenheid van ouders binnen het centrum in?
- Kunnen ouders zelf de school kiezen (indien mogelijk)?
- Gebeurt de inschrijving voor de ouders of met de ouders?
- Hoe loopt de communicatie naar en van de school: via de medewerkers, via de kinderen of via de ouders? Aan wie worden eventuele zorgen van de school meegedeeld?
- Welk intern beleid is er hierrond in het opvangcentrum? Hoe wordt dat in de praktijk gebracht? Wat zijn drempels?
- Hoe motiveer je de school en de leerkrachten om rekening te houden met de leefwereld, de mogelijkheden en de beperkingen van kinderen (en hun ouders) in het opvangcentrum?
- Denk na over pistes om ouders meer bij de school en de scholen meer bij de ouders te betrekken.

INSPIRERENDE PRAKTIJK: BEZOEK SCHOLEN MET DE OUDERS

- Laat ouders en kinderen die nieuw aankomen in het centrum de school of mogelijke scholen bezoeken.
- Nodig minstens één keer per jaar leerkrachten, zorgondersteuners, CLB-medewerkers en schooldirecties uit voor een bezoek aan het opvangcentrum. Zorg dat medewerkers van het opvangcentrum en leerkrachten elkaar persoonlijk kennen.

2.6 KINDEREN MET SPECIFIEKE LEERNODEN

“Ik heb heel veel hulp gekregen. Ik zal nooit vergeten hoe de medewerkster mij geholpen had toen zij mij zelf met de auto naar Leuven naar een speciale kliniek, dat is zo een centrum voor de ontwikkeling van kinderen met problemen, ontwikkelingsproblemen. Ze heeft het proces een duw gegeven, ze heeft dat versneld en geholpen ons zo snel mogelijk de nodige attesten te verkrijgen. En dankzij dit attest kon mijn zoon naar een speciale school waar hij veel beter zich begon te voelen, meteen krijgen wij allemaal verlichting. Want in de vorige school hadden wij altijd problemen met hem, hadden we altijd klachten, hadden we altijd stress omdat de school niet bij hem paste.”

– Vader, uit Rusland, 3 kinderen

Tijdens de interviews zagen we dat samenwerking rond kinderen met specifieke noden soms moeilijk loopt, maar ook kansen kan bieden. Opnieuw is de locatie van een opvangcentrum vaak een drempel die de toegang tot aangepast of

buitengewoon onderwijs beperkt of onmogelijk maakt vanwege de afstanden. Wanneer men toch een gepaste school vindt, kan die bepaalde noden van de kinderen oppikken. De school maakt bijvoorbeeld opvolging door een psycholoog of logopedist makkelijker. Scholen kunnen soms ook hulpmiddelen activeren waartoe opvangcentra geen toegang hebben. Goede samenwerking tussen opvang en school kan ook betere communicatie en een betere activering van de nodige zorgen voor kinderen met specifieke noden bewerkstelligen.

2.7 TRANSFERS TUSSEN CENTRA VERMIJDEN

Wanneer centra sluiten en de resterende bewoners moeten veranderen van centrum, dan moeten kinderen vaak ook van school veranderen. Dat heeft een verre gaande impact op kinderen en hun ouders, maar vaak ook op de schoolteams die zich voor kinderen engageerden en ze nu noodgedwongen moeten loslaten. Deze moeder van twee kinderen maakte al verschillende transfers mee en getuigt van de impact. Toen we haar spraken verbleef ze in een centrum dat moest sluiten. Ze maakt zich zorgen dat de kinderen nogmaals van school moeten veranderen.

“Elke drie maanden ben ik verhuisd. Echt heel moeilijke situatie. Ook voor mijn kindjes. Veel veranderen van school. Op twee jaar tijd zijn ze drie keer van school gewisseld. Echt heel moeilijk. [...] nieuwe plaats, nieuw bed, nieuwe vrienden, nieuwe juf, nieuwe school. [...] Ik ben moe ook, verdrietig dat mijn kindjes van school moeten wisselen. We zeggen: ik ben moeder en ik denk aan het beste voor mijn kinderen. En je ziet jouw kindje wenen en zeggen: ‘Mama, ik wil niet wisselen. Ik wil mijn vriendin niet laten’...”

– Alleenstaande moeder, uit Kosovo, 2 kinderen

Transfers zijn een uitzondering en moeten tot een absoluut minimum beperkt worden want ze zijn nefast voor de nood aan stabiliteit en voorspelbaarheid van kinderen. Een transfer naar een ander centrum betekent opnieuw een verlieservaring voor kinderen. Opgebouwde banden met vrienden en leerkrachten gaan verloren. Telkens opnieuw nieuwe vrienden moeten maken en opnieuw nieuwe vertrouwensbanden creëren werkt negatief op het welzijn. Transfers naar de andere kant van de taalgrens zijn nog extra bezwarend want dan moeten kinderen helemaal opnieuw beginnen en dat werkt de vooruitgang van kinderen tegen (zie ook VLOR, 2018).

3 SCHAKELEN NAAR SPEL, SPORT EN VRIJE TIJD

Kinderen in de opvang in de eerste plaats kinderen laten zijn, betekent ruimte maken voor spel, sport, cultuur of andere vrijetijdsactiviteiten. Die activiteiten kunnen

8. SCHAKELN EN VERBINDEN NAAR ONDERWIJS EN VRIJE TIJD

zowel binnen als buiten het centrum plaatsvinden. Voor de sociale, cognitieve, fysieke en emotionele ontwikkeling van het kind is vrijetijdsbesteding essentieel. Kinderen leren spelenderwijze, ze leren in spel, sport of cultuur samenwerken en onderhandelen met anderen. Via het spel kunnen soms ook traumatische ervaringen aan bod komen en kunnen de bijbehorende emoties worden geuit en verwerkt.

Onderzoek onderstreept het belang van veilige, voorspelbare, gestructureerde en inclusieve speelomgevingen om gevluchte kinderen te helpen socialiseren met hun leeftijdsgenoten (Mansur, 2021). De aanwezigheid van andere kinderen geeft de kans om netwerken van leeftijdsgenoten op te bouwen, wat cruciaal is om hun gevoel van eigenwaarde te herstellen (White, 2012). Tegelijkertijd kunnen kinderen de constante aanwezigheid van andere kinderen ook ervaren als verstoring van hun rust en is het dus belangrijk om spel en vrije tijd af te wisselen met tijd alleen en/of met het gezin (van Daele & Piessens, 2021).

Voor ouders zijn activiteiten voor hun kinderen heel belangrijk, niet enkel voor het welzijn van hun kinderen, maar ook voor hun eigen welzijn. Ze kunnen genieten wanneer hun kinderen spelen en er plezier aan beleven. De momenten dat kinderen bezig zijn, bieden ook soms ruimte en tijd voor rust, privacy en intimiteit tussen de ouders.

“Altijd, constant. Op dat gebied ben ik heel tevreden. Hier hebben we altijd verschillende activiteiten bijgewoond. Altijd iets boeiend. Kinderen hebben hier gezien wat ze eerder nooit in hun leven gezien hadden”.

– Moeder, uit Rusland (Tsjetsjenië), 4 kinderen

3.1 VRIJE TIJD IN HET CENTRUM

Vrije tijd kan formeel of informeel zijn. Informele vrije tijd in het centrum zijn momenten waarop kinderen vrij kunnen spelen, met elkaar of met hun ouders. Daarvoor hebben ze vooral kindvriendelijke binnen- en buitenruimtes nodig, en spel- of sportmateriaal. Een aanbod voor kinderen en jongeren van alle leeftijdsgroepen is belangrijk, maar slechts enkele van de onderzochte centra hadden speelruimtes opgedeeld in functie van leeftijdscategorieën.

“We zijn in een ruimte die min of meer in drie delen is verdeeld. De eerste is voor de allerkleinsten, dus 0-5 jaar, een meer babygedeelte met boxen, kinderstoelen en speelgoed voor hun leeftijd. Het andere deel is voor alles van 2 tot 5 jaar, dus spelletjes, speelgoed, eethoekjes, poppen, auto's, blokken enzovoort in vrij spel. Op dit moment zijn er in dit deel van het centrum alleen tafels en stoelen, en het is meer voor knutselen, bordspelletjes, puzzels, dat soort dingen, of we schuiven de tafels en we doen grote spelletjes of psychomotoriek. Het laatste deel is meer specifiek voor tieners, vanaf 12 jaar, dus er is ook een biljarttafel en een tafelvoetbal. Daarachter is een bibliotheekhoek gepland.

Er is ook een multimediaruimte. En er is ook nog een kamer voor tieners met een televisie en een PS4. Ik denk dat het belangrijk is te benadrukken dat alles wat in de ruimte is ingericht, of bijna alles, samen met de kinderen is gedaan”.

– Opvangmedewerker

Centra kunnen ook activiteiten organiseren, met medewerkers of vrijwilligers. Kinderen waren vaak zeer blij met de activiteiten die opvangmedewerkers of externe vrijwilligers in het centrum organiseerden.

I: “Hier in het centrum doen jullie ook activiteiten?”

R: “Ja. Van buiten naar centrum mensen komen, die doen activiteiten.”

R2: “Zo dingen wij doen hier zo en dan komt water zo en wij doen ping, wij doen zo...”

R: “Wij doen wateractiviteiten of ballonnen spelen en trampoline gaan spelen, voetballen.”

R2: “Met waterballonnen.”

R: “Veel dingen wij kunnen doen.”

– Jongen, uit Iran, 7 jaar

In verschillende centra klonken tieners wat minder positief over hun beleving van de vrijetijdsmogelijkheden dan kleinere kinderen. Opvangmedewerkers vonden het ook niet altijd even makkelijk om activiteiten voor tieners te organiseren.

“Voor tieners is het vrij moeilijk om interculturaliteit te creëren [tijdens activiteiten]. [...] Het mengen van gemeenschappen is nog steeds moeilijk en samenleven is niet altijd gemakkelijk. En de jongens en meisjes. De jongens komen, maar de meisjes zien we niet meer. [...] de tieners motiveren om iets te doen dat ze uiteindelijk leuk zullen vinden, vind ik niet altijd evident. We hebben een zeer goede externe facilitator die zeer betrokken is, we hebben een week graffiti met hen gedaan. We moesten ze dwingen, hoewel ze uiteindelijk blij waren. Maar dat is zoals alle tieners...”

– Opvangmedewerker

3.2 KINDVRIENDELIJKE RUITES IN HET CENTRUM

Centra die sterk hebben ingezet op vrije tijd en vooral op het creëren van kindvriendelijke ruimtes merken dat de relaties met en tussen de kinderen beter zijn. Ze signaleren ook minder vandalisme van het materiaal en in het centrum. Het zorgt er ook voor dat opvangmedewerkers zich meer verbonden voelen met kinderen omdat ze de kinderen in een andere context beter leren kennen. Kinderen die wat vaker moeilijker gedrag stellen in de dagelijkse omgang in het centrum, komen soms tot rust in een gezellige ruimte en gaan zich dan ontvankelijker en aanhankelijker opstellen. Daarnaast heb je minder kinderen die zomaar rondwalen in de gangen, wat een terugkerende frustratie van veel opvangmedewerkers is.

8. SCHAKELN EN VERBINDEN NAAR ONDERWIJS EN VRIJE TIJD

"Onderaan (eerste ruimte) heeft het meer te maken met het zintuiglijke en het motorische. Het is het lichaam in zijn geheel. Je kunt schreeuwen, springen, rennen enzovoort. Het is ook alles rond de vijf zintuigen. Hier (tweede ruimte) is het meer symbolische en bouwspelletjes. Er is een boekenruimte, een bordspellenruimte en een ruimte voor creativiteit en expressie [...]."

We proberen de regels tot een minimum te beperken, maar die regels zijn echt belangrijk. De spelregels zijn: ik respecteer mezelf, ik respecteer anderen, ik zorg voor mezelf, ik zorg voor anderen, ik zorg voor het materiaal, ik zorg voor mijn woorden en mijn gebaren. De laatste regel is dat als ik een spel pak, ruim ik het op. We proberen veel ruimte te geven aan het kind en ook aan de volwassene. Er is een notie van respect. We sluiten geen compromissen.

In het begin zetten we sterk in op beschermen van de kinderen. Zij moeten zich tegen henzelf beschermen, tegen anderen en anderen beschermen. Dit maakt deel uit van de eerste regels, zodat het kind zich hier veilig en geborgen voelt. Hier zal ik beschermd worden als ik word aangevallen en kan ik anderen niet aanvallen."

– Hulpverlener

Medewerkers begeleiden het gebruik van de ruimtes en het samen spelen in dit centrum ook door voorspelbare rituelen.

"Er zijn rituelen die hetzelfde zijn in beide ruimtes. We zeggen hallo, we doen onze schoenen uit, we wassen onze handen en we komen hier samen in een cirkel. Er is dezelfde symboliek. Er is inhoud en de kinderen welkom heten. Tijdens de sessie doen we veel vrij spel. Vrij spel betekent dat het kind zelf de ruimte en de activiteiten kiest. Dit duurt een bepaalde tijd, min of meer een uur. Er is een terugkeer naar de cirkel en we sluiten af met een praatje, of een verhaaltje, of een liedje of andere dingen. Het hangt af van wat er gebeurd is, van de persoon die de kinderen omkadert, van de tijd die we hebben of van de leeftijd van de kinderen. We passen het onthaal en het afsluitmoment samen aan."

– Hulpverlener

INSPIRERENDE PRAKTIJK: CHILD-FRIENDLY SPACES

Child-friendly spaces (CFS) zijn ontwikkeld door de ngo Save The Children. Het zijn "omgevingen waar ouders en verzorgers hun kinderen onder toezicht kunnen achterlaten terwijl zij voedsel en water verzamelen, huizen herbouwen of nieuwe inkomensgenererende activiteiten zoeken. Het zijn plaatsen om zorg te bieden terwijl de familie-, gemeenschaps- en sociale structuren worden hersteld" (Save the Children, 2008).

In Finland is het concept van *child-friendly spaces* toegepast in asielcentra. Drie opvangcentra hebben het concept aangepast aan asielcentra en ruimtes uitgedacht en opgebouwd en daar de nodige menselijke omkadering voor voorzien. De toegevoegde waarde van die ruimtes en de activiteiten was duidelijk: de kinderen raakten gewend aan gestuurde activiteiten en hun concentratievermogen nam toe. De onderhandelingsvaardigheden van de kinderen verbeterden.

Bij sommige kinderen was er ook een verbreding van hun (Finse) woordenschat en van hun taalbegrip. Kinderen konden op termijn ook langer spelen. Hun interactievaardigheden ontwikkelden zich.

Ook ouders waren positief over de *child-friendly spaces*. Het bracht een waardevolle routine in hun leven in de centra en ze zagen positieve veranderingen bij hun kinderen tijdens het project. Bovendien maakten de ouders van deze gelegenheid gebruik om meer te vertellen over hun zorgen en wensen, zoals de behoefte voor specifieke mentale en fysieke gezondheidsgerelateerde steun voor hun kinderen en voor zichzelf, of de behoefte aan meer informatie over het leven in het centrum.

De medewerkers en vrijwilligers die de activiteiten omkaderden waren opgeleid in een aantal psychologische basisprincipes. Zo waren ze voorbereid om de initiële onrust veroorzaakt door traumatische gebeurtenissen te helpen verminderen en om op korte en lange termijn het aanpassingsvermogen en de copingstrategieën te helpen bevorderen. Het trainingmateriaal omvat instrumenten voor communicatie, geruststelling en troost, en begeleiding van ouders en kinderen. Een van de belangrijkste boodschappen in de opleidingen was om reacties van kinderen altijd te zien als normale reacties op ongewone situaties. Kinderen zijn in crisissituaties het kwetsbaarst en hebben dus specifieke aandacht en steun nodig (Save The Children, 2017).

3.3 SCHAKELN NAAR EN VERBINDEN MET HET LOKALE VRIJETIJDSAANBOD

Een aantal kinderen vinden hun vrijetijdsbesteding vooral buiten het centrum. Er zijn tussen centra grote verschillen in de mate waarin kinderen en jongeren aansluiting vinden bij sport, jeugdbeweging of jeugdwerk of aanbod van kunstonderwijs.

“In het centrum, niet veel. Ik blijf vaak in mijn kamer. Soms ga ik naar beneden, maar ik doe niet veel. Anders, van tijd tot tijd, ga ik uit met mijn vrienden, ga naar buiten en kom dan terug. En ja, en ik zit bij de Scouts, dus vaak zou ik gaan.”

– Jongen, uit Mali, 16 jaar

Ouders en medewerkers stoten in het georganiseerde aanbod op verschillende drempels, leert onderzoek (van Daele & Piessens, 2021): de uren waarop een aanbod plaatsvindt overlappen vaak met het avondeten in het centrum, de verplaatsingen zijn moeilijk en gezinnen krijgen (een deel) van het inschrijvingsgeld pas terug nadat ze het eerst voorgeschoten hebben. Ondanks de verschillende initiatieven om (formele) vrijetijdsinitiatieven buiten het centrum te ontsluiten, hebben kinderen daar vaak minder gemakkelijk toegang toe. Dat verbeteren vraagt van opvangmedewerkers en het beleid om nog meer in te zetten op het sensibiliseren van ouders en vrijetijdsorganisaties en om financiële oplossingen te vinden.

LEESTIPS

Eind 2021 verscheen *Onderweg. Hoe kinderen op de vlucht hun vrije tijd en hun schooltijd beleven* (van Daele & Piessens, 2021), het boeiende verslag van een belevingsonderzoek met kinderen op de vlucht en een actieonderzoek met mensen uit de praktijk in twee opvangcentra in de provincie Antwerpen. Ook de foto's in dit boek komen uit dat project (zie p. 195).

Het rapport signaleert heel wat grenzen aan het spel van kinderen in de opvang: een vaak weinig kindvriendelijke infrastructuur, beperkte toegang tot speelmateriaal of ruimtes. Maar bovenal breekt het onderzoek een lans voor het belang van actieve ondersteuning van de vrije tijd van kinderen in de opvang. Begeleiders zijn voor kinderen toeleiders tot spel en speelkameraden.

Er zijn drie wegen om kinderen ruimer te ondersteunen tijdens hun vrije tijd in opvangcentra en op school.

- Een eerste weg is meer inzicht te verwerven in de leefwereld van de kinderen in de opvang.
- De tweede weg is die van de samenwerking. Opvangmedewerkers schakelen en verbinden actief met het bestaande vrijetijdsaanbod in de gemeente.
- De derde weg is de rol van opvangmedewerkers als belangenbehartigers, die op deuren kloppen en blijven kloppen.

Meer weten? Kijk zeker eens op <https://onderweg.kdg.be/>

4 NIET ALTIJD BEVOEGD, WEL MEE VERANTWOORDELIJK

Kinderen brengen een belangrijk deel van hun tijd buiten het opvangcentrum door. In de eerste plaats op school, maar een aantal kinderen vinden ook aansluiting bij het reguliere vrijetijdsaanbod. Zich integreren op school, bij een club of vereniging biedt kinderen de kans om erbij te horen en aan te sluiten bij andere kinderen en de bredere maatschappij. Het biedt kansen om relaties te ontwikkelen met peers en volwassenen en om een brug te leggen naar de toekomst. Ook binnen het centrum is vrije tijd een manier om te kunnen ontsnappen aan het dagelijkse centrumleven, de beperkingen en de zorgen die daarmee gepaard gaan. Kindvriendelijke ruimtes scheppen de context voor ontspanning en de-escalatie, het maakt kinderen opener en ontvankelijker.

Opvangmedewerkers schakelen en verbinden in de toeleiding naar en de betrokkenheid op onderwijs en vrije tijd. Schakelen en verbinden betekent informeren over het bestaande aanbod op het vlak van school en vrije tijd afhankelijk van de noden en verwachtingen van kinderen en gezinnen. Daarvoor is het belangrijk dat ze daarover op divers-sensitieve wijze in gesprek kunnen gaan. Het betekent ook inzetten op ouderbetrokkenheid en sensibilisering. Dat kan door het organiseren

van wederzijdse bezoeken, het werken met tolken en andere communicatiehulpmiddelen (apps) of ouders betrekken bij huiswerkbegeleiding.

Opvangmedewerkers zijn zelf niet bevoegd voor onderwijs en vrije tijd buiten het opvangcentrum, maar ze zijn en voelen zich er wel mee verantwoordelijk voor. In de dagelijkse praktijk combineren opvangmedewerkers veel verantwoordelijkheden en verwachtingen. In de huidige context van de opvangcentra creëert dat vaak spanningsvelden.